

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pol godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Uvijek poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i uzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Neuradnina pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Glavna godišnja skupština stranke prava.

U smislu pravilnika stranke i u sporazumu sa saborskim klubom, sazivljen glavnu godišnju skupštinu stranke prava sa sljedećim dnevnim redom:

1. Izvještaj o radu stranke;
 2. Izvještaj o političkom položaju;
 3. Izvještaj o gospodarstvenim pitanjima;
 4. Izvještaj o izbornoj reformi;
 5. Narodna pitanja stranke.
- Skupština će se držati dne 25. studenoga u Makarskoj u 9 sati iz jutra.

U Zadru, dne 17. listopada.
Predsjednik stranke prava
Don Ivo Prodan.

Zadaća pravaške skupštine.

Pod ovim naslovom između ostaloga „Hrvatska Kruna“ donosi:

Van svake je sumnje, da je zadatak ovogodišnje skupštine stranke prava zamašan i pun odgovornosti pred narodom. Mi, koji pred narodom predstavljamo čist i ravan pravac u političkom pogledu bez ikakvih primjesa obzira i interesa, dužni smo, da narodu po svom najboljem uvjerenju i mišljenju pokazeimo put kroz gudure i provoljaje političke, koje okružuju struku, kojom nam je krenuti. Kao predstavnici jedne političke ideje, koja se temelji na državnim, narodnim i naravnim pravima, pozvani smo u prvom redu, da upozorimo narod na sve zasjede, koje ga duž mukotrpnog mu putovanja k samostalnosti i jedinstvu čekaju i da ga uputimo, kako će varkama izbjeći i izvostiti konačnu pobjedu.

Stranka prava svjestna svoje dužnosti i svog zvanja, znati će na svojoj glavnoj skupštini izpitati sva ova višestruka pitanja, koja zasjecaju u naš politički život te se o njima izjaviti. O sudbini Hrvatske jedna je samo moguća izjava: bezvjezno i do krajinosti tjerana borba za pravaški program, od kojeg ne možemo odstupiti niti za dlaku. Uz to skupština će imati da pretrese i pitanja političke i gospodarske politike i da udeš svoj rad, kako bude on skladovao sa samo-raspadajenjem ostalih stranaka i u tom ih poduprijeti, kada su one već svoj višek proživjele i svoje sile iscrpile. Ničije baštine, preobterecene dugovima narodu, ne ćemo primati, no ćemo na razvalinama političkih gradina zidati svoju jaku i čvrstu kulu, da ona izmogne biti neosvojivim branikom hrvatskih težnja, na kojem će se vijati ponosno plemeniti stieg ujedinjenosti.

„Osim tih političkih pitanja na dnevnom redu skupštine nalaze se i ona gospodarska, koja obzirno na siromaštvo i ekonomsko-strano stanje Dalmacije od ne male su važnosti. Dalmacija pod upravom jedne vlade, koja je podvrgnuta u svemu odlukama centralne bečke vlade, ne može da se ekonomski pridizava onim intenzivnim radom i nastojanjem, kako bi to čini

niha jedna domaća vlada, koja bi s narodom osjećala. Kao podržnica bečke vlade ona nam dobacuje one ostanke sa gostbe, za kojom sjedaju drugi, privilegovani narodi monarhije, koji obiluju zvučnim imenima ranjskih stanovnika. I te ostanke moramo još živom silom otimali iz ruku, jer neće da nam ih malko obilnije dieli bojeći se, da se nebi... preveć dobro naučili. Takovoj vladi stranka prava ne može i nesmiije glasovati povjerenje, i kad po sriedi nebi bili politički razlozi.

„Gospodarstveno stanje naše zemlje spalo je na najniže grane, a biedni narod, radnik milike, pluga, skapava. Stranka prava, kao eminentno narodna stranka, ne može mimoći životna pitanja našeg težaka, te će kao takova izstupiti sa širim zahtjevima, da se narodu, koji i krivlju i novcem za državu doprinosi, u njegovoj skrajnjoj biedi doskoči. Tim više će stranka prava tu svoju dužnost izpuniti, što je uvjerenja, da je današnjem nezavidnom ekonomskom stanju Dalmacije uzrok političke naravi, je naše siromaštvo ovisi o tome, da s našim novcem razpoložu oni, koji za Hrvate znadu samo onda, kada pomišljaju na... trogloditske spilje!“

Naivnost — ili? ...

Riečki „Novi List“ od 16. o. mj. obare se na gosp. Dr. Milu Starčevića za to što je ovaj pozvao pravaše na okup, a onda što je utvrdio, da bi povjerenje naroda trebalo dati drugim ljudima a ne onima od koaliciije. Radi ovoga, list gosp. Supila napada na Starčevića, na način kako je to on običan kad se radi o pravašima, ali kojim ne dokazuje, nego da je zagrižljivi strančar, i umišljen da je nepogrešiva veličina. Kod neja je već postao običaj, da uzveličava pravaše ako se među sobom glodu, a da ih napada, sumnjiči, omalovažuje, ako vidi da rade za svoju stranku, za svoj program. Ne samo, nego je proti programu stranke prava i njezinom radu gosp. Supilo, odnosno njegov list, uprav neprijateljski razpoložen i tom svojem razpoloženju on daje oduška u svom listu jednostavnim izrugavanjem, ako čak ne prelazi u podvale, da su pravaši izmečari, jednostavni frankovci i da su.

Mi smo na pisanje riečkog lista više puta se snebivali, pa smo kadikad na isto se osvrnuli kratkom kojom bilježkom, ali priznajemo da nam nije jasno, ako gledamo samo na politiku naroda, zašto taj list tako postupa, zašto baš njemu najviše smrdi pravaštvo. To njegovo razpoloženje možemo tumačiti jedino zagrižljivošću i umišljenom nepogrešivošću.

Ima naime ljudi koji u politici odaberu stanoviti pravac, koji počnu u tom pravcu raditi, pa misle da je to jedini i pravi put za uvijek i za svakoga. Pa kad se dokaže da je taj put pogrešan, da ne vodi ničemu, pače da je sklizav tako da se na svaki korak puže na niže, ipak ti ljudi hoće da imaju pravo, da su nepogrešivi.

Tu tvrdokornost mogli bi tumačiti naivnošću, ali bit će prije da je to plod umišljenosti, plod osobnog krivog ponosa, koji ne dopušta da prizna što te tobože poniziva.

Molimo vas, kako bi mogle pogriješiti stanovite veličine? Kako bi njihova politika mogla biti pogrešna? Naravno, da to za njih nije moguće priznati, pa ako vide, da ih ima koji to jasno govore, koji bi htjeli da se uputimo drugim istalnijim, sjegurrijim putem, onda postaju nestrpljivi, osorni pa grde, ili, gdje grdnje nepomažu, utiču se ruglu i izrugavanju. Kad ne mogu pomoći ni grdnje ni izrugavanju, ili kad je sjegurno da ne bi postigli cilja, onda se jednostavno premućava, ne spominje se, niti u ime kronike, što drugi radi i na uhar narodne politike poduzimlje.

Ovo je po priči stalna metoda „Riečkog Novog Lista“ u našoj narodnoj politici, a navlastito proti stranci prava i ljudima te stranke.

Da se bolje razumijemo, mogli bi spomenuti držanje tog lista u više važnih prigoda, ali bit će dosta da se držimo baš nastojanja pravaša da svoju stranku ojačaju, ujedine.

U monarhiji habsburškoj vladaju odavna vječne krize. Mađari se natežu sa Austrijom, a ni u Austriji, ni u Ugarskoj nemože doći do srednjih odnošaja. A ta monarhija, u tim okolnostima, ima da danas sutra obračunava na jugu svomu sa njezinim susjedima zapada i istoka. I gle, na tom jugu, na granici monarhije ima nas sa Slovincima do 6—7 milijuna!

Više je nego jasno za nas, a mora da postane jasno i za najviše faktore u monarhiji, da bi to obračunavanje bilo po nju povoljno, kad ovaj naš narod bude zadovoljan. Osim toga u običnim prilikama odnošaji monarhije u kući i prema vani uređili bi se i ustalili kad bi naš narod bio okupljen i zadovoljan. Bio bi on čimbenik koji bi unio potrebno ravnovjesje mira i mirnog napredka.

To je toliko jasno, da se već o tom od neko doba počelo govoriti i ondje, gdje se na nas nije nikada ljubavljivo mislilo.

Ovu činjenicu nemože nitko zanijekati. Na govori se i valja će se i nami reći, da je neograničena naivnost vjerovati, da bi odlučujući faktori u monarhiji htjeli raditi za naš narod. Jer iziće i gosp. Supilo kroz svoj list, „kad bi oni to htjeli povratili bi prava Hrvatske preko ljudi, koji nisu u koaliciiji, preko ljudi koji nisu „veleizdajnici“.

Gosp. Supilo ovako piše, da opravda svoju protivnost stranci prava i da učvrsti redove, koji se ruše, ali da je njegov prigovor posve naivan, o tom je i on uvjeren.

Stranka prava nije od jučer, nego od godina šestdesetih, pak ona ipak zastupa uvijek baš ono, što se u zadnje doba naglasiva i od političara, koji, i ako ne imaju ljubavi prema nami, imadu ljubavi i vjernosti prema monarhiji.

Bilo kako bilo, stalno je, da i oni mogu znati, što je na jugu monarhije potrebno da se njezini odnošaji uredi i učvrste.

Jesu li opravdane ili ne sumlje tih čimbenika u pogledu koaliciije, nuzredna je stvar, a glavno je da oni koaliciiji ne misle predati upravu naših zemalja jer drže da im je nepouzdana.

S tom činjenicom mora se računati, ako se nije naivno ili zagrižljivo. Nu i ako se tom činjenicom mora računati, bilo bi više nego naivno očekivati, da će tko povratiti prava Hrvatske preko ljudi koji nisu u koaliciiji, koji nisu, kako kaže g. Supilo, „veleizdajnici“, ako ti ljudi nemaju snage da ta prava izvostije.

Prema tomu, kad ti ljudi najtoje da tu snagu dobiju, bilo bi očekivati od svih onih koji kažu da rade za Hrvatsku, da će te ljude barem neizravno podpomagati, da će im ići na ruku, da se čim više jačaju, a ne da ih sumnjiče, omalovažuju i da im radnju ometaju.

Ljudi stranke prava znadu, da oni moraju, ako će što za narod postići, urediti svoju stranku tako da bude jedna, velika i jaka, pa kad oni oko toga rade, jeli samo naivnost ili je još nešto drugo po sriedi, kad ih se radi toga napada i sumnjiči?

A ipak treba znati, da je stranka prava po broju svojih pristaša ogromna, nego da je razrovanja i razdijeljena na mnogo frakcija, tako da danas ne predstavlja ono što u istinu ima, a snage svoje ni stoti dio.

Kad bi se svi pravaši okupili u jednu stranku, kad bi pravaši svih Hrvatskih zemalja bili u jednoj organizaciji, oni bi predstavljali stranku, koja bi imala dovoljne snage da povratiti preko svojih ljudi prava Hrvatske, navlastito u današnje doba. Samo tako organizirana stranka može zahtijevati od odlučujućeg faktora povratka prava Hrvatske.

Sve ovo znade i gosp. Supilo, pa mi ne možemo raztumačiti, zašto se on žesti, kad vidi da se strane Dr. M. Starčevića ozbiljno nastoji, da se sa Hrvatskim zemljama pravaši okupe u jedno kolo. Ta i mi oko toga radimo i pišemo ima više godina, pa ipak te žestine nije bilo u riečkom listu.

Nego i ako to njegovo žestežnje ne možemo da slivatimo nego kao osobnu izpraznu osjetljivost, možemo ga uvjeriti, da će do tog ujedinjenja pravaši ipak doći, jer je u upravu narodna nužda, govorio on što hoće. A još jedan uzrok zašto će do tog ujedinjenja doći sastoji i u tom, da jednostavne, može se reći jednodnevne, kušnje u politici nisu nikad do ničesa dovele, nego stalnan pravac i stalna radnja dovodi do cilja.

A stranka prava ima jedno i drugo, pa će moći preći preko svih neobzibilnih napadaja posve lasno, biti ti napadaji plod naivnosti ili zlobe ili čega drugoga.

Povjestne crte iz hrvatske prošlosti Šibenika.

6. Kralj Koloman u Šibeniku.

Mi smo dosad navlaše otegli i više se bavili hrvatskom povješću nego li Šibenikom, da se vidi kako su po izumruću narodnih kraljeva bile iako loše i slabe prilike, da je Šibenik morao kao hrvatska utvrda igrati sasvim skromnu ulogu u vrlogu političkih događaja, te slediti volju i udes svoga župana. Ipak i u ono malo crtica predstavlja nam se Šibenik kao čisto hrvatski grad, vjeran hrvatskim predajim, značajan i nepokolebljiv i onda, kad mu se obćavalo sa strane mletačke republike zaštitu i blagodat, koje on prezirno odbi.

I ako Šibenik nije se izicao poput ostalih dalmatinskih gradova za doba hrvatske samostalnosti, ipak može se ponositi, da je pogosto i u sred svojih tvrdih bedema tri hrvatska kralja i Sijepana II., kojima je bio odan i vjeran.

Ako se uvaži mnjenje oca Zlatovića, da je Šibenik pripadao Dridskoj županiji, tada nije preuzelno zaključiti, da Šibenik ostade odan i

vjeran do zadnjeg časa svomu zadnjem narodnom kralju Petru Kačiću.

Nego usljed ugovora na Dravi, morao je Šibenik podići sudbini ostalih hrvatskih gradova i pripoznati Kolomana za kralja, a Koloman će ga zato domala posjetiti, da ga uz kraljske milosti što bolje učvrsti u odanosti i vjernosti naprama njemu.

U drugoj polovici prošloga vjeka dn. Ivan Crnić, kanonik svetojeronimski u svom historičkom djelu („Najstarija povijest o Krčkoj, Osorskoj, Rabskoj, Senjskoj i Krbavskoj biskupiji, U Rimu 1867“, str. 75—6) dokazao je, da je Koloman zauzeo Zadar god. 1107. a ne 1105, kako se do tada po Farlatiju računalo i pisalo.

U najzadnje pako vrijeme prof. Šišić je proučio iste izvore, te u svojoj učenoj i kritičnoj razpravi (Viestnik hrv. arheološkog društva“ svaz. X., g. 1908-9) došao je do sljedećih važnih zaključaka.

1. Kralj Koloman poveo je izključivo g. 1107. dalmatinsku vojnu svoju. Započeo je obšadom Zadra, onda je nakon predaje istoga okrenuo na Trogir i Spiljet. Poslie toga predali su mu se otoci Rab, Osor, Cres i Krk.

2. Za sled predaje gradova kralju Kolo-

manu mnogo je bistriji i pouzdaniji izvor anonimna životopiska blaženoga Ivana trogriškoga, nego li Tome arcidjakona.

3. Za godinu, kad se Dalmacija predala Kolomanu najpouzdaniji je izvor grobni nadpis Vekeneg od g. 1111.

4. Listina Kralja Kolomana krvi spijetskoj od 15. lipnja 1103. patvorena je.

5. Dalmatinski gradovi smatrali su se za Kolomanove okupacije vlastinstvom carstva bizantskoga.

6. Car Aleksij Komnen odstupi ti u ime odštete za savez protiv hercega normanskoga Boemund kralju Kolomanu.

7. Papa Paškal II. odobravao je Kolomanovu hrvatsko-dalmatinsku politiku.

Mi pristajemo dok se protivno ne dokaže na kritično obrazloženje zaključka profesora Šišića, te izvadimo iz istih za povjest grada Šibenika sljedeće povjestne crte.

G. 1107. Kralj Koloman došao je najprije pod Zadar, a pošto mu se nije htio predati, uze ga obšjedati. Zadrani pak odbijali su junaku kraljevu navalu, ali su ipak brzo uvjedieli, da mu trajno odoljeti nebi mogli. Isto je tako kralj Koloman brzo uvjedio, da di bolje bilo,

da se s gradjanima mirno nagodi. U tu se stvar po tom uplete trogriški biskup Ivan. No Trogirani nisu bili voljni predati se Kofomanu, dapače spravljali su se na očajni odgor. Šibenik spadao je pod crkvenu oblast trogriškoga biskupa. Ka l bi taj crkveni savez prešao bilo u zajednički gradjanski odpor, namjera Kolomana mogla se je lako izjaloviti, zbog česa trebalo je najprvo osjetiti taj savez, preodobiti naim šibenčane, da se tim oslabi preuzetnost trogirana. To nam izričito kazuje anonimni životopisac sv. Ivana, koji pripovijeda dolazak Kolomana u Šibenik odmah poslie predaje Zadra, a prije dolazka u Trogir. Isti životopisac, koji je bio savremenik sv. Ivana, ostavi nam uspomenu jednog čudnog događaja, koji se do godi dolazkom kralja u Šibenik.

Za sretno i uspješno posredovanje sv. Ivana kod Zadrana, Koloman ga obdari oblatim uzdarjem i putujući zajedno, dodjoše u Šibenik, gdje se još danas vidi crkva posvećena arkangelu Mihovitu. U toj crkvi, dok je sv. biskup misio, ugleda kralj prebielu golubicu, koja se spusti nad biskupa i u tu ostade dok se Misa dovrši, a onda odleti k nebu niti se ikad više povratiti. Videći to čudo kralj osfa

Narodni List ili gosp. J. Biankini ima još obraba govornih i ton, kao da se koji pravaš ili baš i Dr. M. Drinković htio ulagivati utvri ili njemu, Jadnici! To im je jedini odgovor na sve činjenice od nas iznesene, a pri tom zaboravljaju, da su pravaši, kad bi bili htjeli, mogli ići u zemaljski odbor sa svojim svojim članom.

Onda "Narodni List" tvrdi, da gosp. Biankini ne više i nema literacija zem. odbora i financija; da gosp. Biankini nije dobio vojničkih nepokretina od ministarstva bez natjecanja; da on nije proglašen po predsjedniku svoje stranke komedijantom; da on ne obsejnuje; da mu nije bilo dobačen u saboru lice u lice; sramite se, stidite se! da on nije izdao najprije narodnu a onda stranku prava itd.

Sve to on jednostavno proglašava lažju i klevetom, na koje da je on već odgovorio.

Napokon "Narodni List" ili gosp. Biankini tvrdi da on nije onaj, koji je naravno svojim opozicijskim stavom, stekao veliki imetak, nego da je potrožio od svoga i skoro osiromašio kao Klaić, Bulat, Pavlinović, i t. d. i t. d.

Blaženi koji gospodinu J. Biankiniju ili njegovom "Narodnom Listu" vjeruju. A mi tvrdimo da je sve što je u našem listu rečeno u ovom poslu istina, koju gosp. Biankini ne može pobiti.

Temelji hrvatskoga državnoga prava.

Bivši hrvatski ministar i vodja narodne stranke, dr. Nikola pl. Tomasić objelodanuje u "Vjesniku kr. hrv. slav. dalm. zemaljskog arhiva" znanstveno djelo "Pacta conventa. Temelji državnoga prava hrvatskoga kraljevstva". To djelo bit će podijeljeno u više dijelova, od kojih je sada izišao prvi. Dr. Tomasić dokazuje, da je Hrvatska bila od vjekada suverena kraljevina i to na temelju povjestnik spomenika, što je i kakovo je bilo, shvaćanje o državama suverenim u pojedino povjesno doba i kako se prema analogiji toga shvaćanja iz hrvatskih povjesnih spomenika vada vidi pravna svijest o suverenosti državnoj u Hrvata i ako i iz ugarskih historičkih spomenika proizilazi da su tu svijest ugarski kraljevi vada uzavajali i tu suverenost svakom zgodom priznavali. U pregovoru označuje dr. Tomasić svoje stanovite starim citatom naših hrvatskih predja, koji kaže: "Nijedna nas sila nije skućila pod Ugarsku. Podvrgošmo se dobrovoljno i obostranim sporazumkom, ne pod kraljevinu, već kralja", pa veli, da je hrvatskoga državnoga prava originalno, vlastnost hrvatskoga naroda, a ne stečeno, ne podijeljeno, pa da ga prema tome i hrvatskome narodu nitko ne može uzeti. To originalno svoje državno pravo, uživa još danas hrvatski narod. To je pozitivno državno pravo kako je uzakonjeno nagodbom, a veže ga temeljem vlastitoga zakona (zakonski članak I. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog sabora od god. 1868.), pak se to pravo bez privole hrvatskoga sabora u pravnom pogledu ne može mienjati. I kao što je nagodba dokaz, da Hrvatska imade svoje vlastito državno pravo, tako je i dalje dokaz, veli dr. Tomasić, da ono nije tek godine 1868. stečeno, već da je priznato u t. zv. "pactis conventis", sklopljenim prigodom izbora kralja Kolomana za hrvatskoga kralja s novim suverenim s jedne i hrvatskim vlasteskim plemenima s druge strane.

Ovo djelo dra. Tomasića izazvati će senzaciju, osobito u Magjarskim krugovima, koji će iz ovog uvidjeti, kakovo shvaćanje vlada ovdje o njihovim magjartzornim su težnjama.

Političke vesti.

Razpust hrv. sabora. Razpust hrvatskog sabora se smatra zaključenom činjenicom. Čim se sastavi nova ugarska vlada, imao bi biti razpušten peštanski sabor. Odmah iz toga će se razpustiti i hrvatski sabor. Time će se i državnom odvjetništvu pružiti prilika, da može u aferi zastupnika Banjanina, Pribičevića i Budisavljevića posredovati.

Ugarska kriza. Andrassy, Kossuth i Wekerle bili su kod kralja. Ove su se audiencije očekivale sa velikom napetošću, jer se u političkim krugovima očekivalo, da će donijeti rješenje krize. No i ovaj je put javnost doživjela razočaranje. Odluka kraljeva i ugarskoj krizi još nije pala, a i iz Beča i iz Pešte dolazi čudnovatih vesti. Opet se javlja stara pjesma, da kralj ne da nikakvih koncesija na vojničkom polju, a glede plaćanja u gotovom, kralj milostivo dopušta svojim ugarskim ministrima, da pregovaraju sa austrijskom vladom. Ako ovi pregovori ne uspiju i ako ministri ne budu htjeli i bez koncesija dalje voditi upravu zemlje, to se Beč opet prieti sa jednim vanparlamentarnim ministarstvom sa grofom Khuenom ili Lukacsem na čelu. — Obrđžavano je u Pešti ministarsko vijeće i ovo bi imalo da bude od velike važnosti po daljni razvitak događaja u Ugarskoj.

Kossuth o razkolu svoje stranke. Kossuth je u svom glavnom organu "Budapesti" izjavio, da je razkol neodvisne stranke na dugo vremena odgodio uspjeh neodvisnjačkog programa. Na žalost, stranka se je razbila upravo u času, kad je mogla uztrpjivošću postignuti svoje ciljeve. Neki vele, da sam ja razbio stranku. To je smišljeno shvaćanje. Kako je mogao vodja stranke razbiti jedinstvo, kad pred strankom leže dva predloga: jedan predlog pripada vodji, drugi predlog jednom članu. Zar je vodja za to razbio stranku, što se nije podrgrao predlogu člana stranke, ili je razbio stranku član, koji se nije htio podvrći vodji. Nu bolje je ovako, nego da se neprestano dvie struje u stranci navlače. Kad sam došao u Ugarsku, našao sam stranku razdijelenu u tri dila. Kasnije se je spojila u dva, a onda u jednu jedinstvenu stranku. Sad se je opet razbila u dvoje. To je kletva magjarskog naroda, da se uvijek razdvaja, a nikad ne može da živi jedinstveno. Na koncu reče Kossuth, da su ga, kad se je vratio u Ugarsku, psovati i grđiti isti ljudi, koji su ga kasnije hvallili. Kriza se ne da rješiti dole, dok vladar ne prihvati koncesije — dovršio je Kossuth svoju izjavu.

Interpelacija zbog Bosne i Hercegovine. Na konferenciji Justhove prupe najavio je jedan član interpelaciju, gdje pita, da li su istinite vesti, da će sa ustavna proklamacija za Bosnu i Hercegovinu bazirati na trijalizmu. To da se protivi zakonu i pravu ugarske krune.

Izbor u Trstu. U nedjelju objavljen je u Trstu naknadni izbor zastupnika trećeg kotara za carevinsko vijeće mjesto odstupivšeg socijaliste Pagninija. Izabran je kandidat talijanskih liberala dr. Pittacco.

Česi za obstrukciju. Širi izvršbeni odbor Mladočeha imao je sjednicu, u kojoj je zastupnik dr. Kramarž podnio točno i iscrpljivo izvješće o sveobčem političkom položaju. Obzirom na važnost istih držže se tajne. Izim toga je stranka zaključila, da se usljed protuslavenjske politike, koju sadašnja vlada tjera prekinu svaki odnos sa sadašnjom vladom i da joj se pravi kod svake prilike najžešća obstrukcija.

Talijanski general protiv habsburške monarhije. Afera, koju je uzvitalo general Asinari, dala je povod za razne komentare u svjetskim novinama. Talijanski su diplomati gotovo svi protiv Asinaria, a naročito ministar

vanjskih posala Tittoni, koji je najodlučnije tražio, da se general umirovi, što je odmah i učinjeno. Ugljedni talijanski listovi također odjednuju Asinarijev govor, no neki opet gledaju, da ga ublaže tim, što spominju jedan govor austrijskog admirala Montecuccolia, kad je rekao, da je na drugoj strani Jadrana neprijatelj. Iredentistička glasila i društva slave opet Asinaria kao junaka. Društvo "Dante Alighieri" je zaključilo izabrati Asinaria svojim počasnim članom. U Milanu su djaci priredili obhod pokraj vojarnje 3. zbora, pa su tom prilikom klicali u čast Asinariju, a protiv monarhije. Od glasova vanjske štampe najinteresantiji je onaj pariškog "Le Tempsa", koji veli, da bi šest mjeseci poslie prekinuća sveza između monarhije i Italije došlo do rata. No odmah zatim dodaje, da je talijanska diplomacija odviše mudra, a da bi se upustila u takovu pustolovinu.

Zelena knjiga o nezavisnosti. Bugarska vlada je dogotovila "Zelenu knjigu", koja će sadržavati akta o proglašenju nezavisnosti i zauzeću istočnih željeznica, nu knjiga nije mogla još biti objelodanjena, jer vlada vodi pregovore sa velevladama glede nekih akta. Knjiga bi imala za koji dan biti predložena saboranju na odobrenje. Savezno sa "zelenom knjigom" imao bi car Ferdinand posjetiti i neke evropske dvorove, a u prvome redu ruski, austrijski i njemački, te predsjednika franczke republike.

Otvorene perzijskog parlamenta. U prisutnosti šaha, državnih dostojanstvenika i diplomatskog zbora bio je svečano otvoren parlament. Ministar predsjednik pročitao je pristojni govor, u kojem se ponajprije sa zadovoljstvom konstatuje, da su konačno prestali u zemlji nemiri radi ustava. Šah najsvečanije obriče, da će uvijek netaknutim očuvati ustav, što je zemlji podielio njegov predčastnik. Si pristojno se govoru izliču prijateljski odno U Perzije prema stranim vladama i nabraja niz raznih reformara.

Dopisi.

Iz Imotske Krajine.

"Pučkoj Slobodi." U br. 45. "Pučke Slobode" neki dopisnik želeć da se ne prekine gradnjom puta Studenci-Aržano nabacio je želju da se gradi put Studence preko Sviba i Dobranja prema Tjarići. Istina je, da Svib i Dobranje nemaju nikakva puta kao ni Aržano, ali koja bi korist bila Svibu i Dobranju od ovog puta? Nikakva. Svibljani isti su protivni. Dajte im onaj put a neđajte im put Miš—Madunić preko Sviba—Aržano do granice, oni su ubijeni, pa i Aržano. Ovo je mislim poznato i dopisniku, ali prozima mu je tendencija. Dobranje bit će zadovoljno ako im se popravi put do Ciste. Nek se i taj put uradi ali najprije glavice, pak sporedne. Nek se napravi put Miš—Madunić—Aržano preko Sviba, koji je od velike koristi ne samo za ova sela, već i za celu Krajinu, kao i malne za celu srednju Dalmaciju, jer naravno spoj Bosne s Dalmacijom, onda će seljani dignuti spomenik onome, koji im ga izposluje, Obćino! Zem. obore! kad Magjari priče naš naravni spoj željeznicom, spoje nas vi kolnim putem, a Ti vlad ne budi im škrti kao dosad, a narod će vas blagoslivljati.

Odazak vrednog činovnika. Ovih dana odlazi iz Imotskog u Kotor jer premešten gosp. Gajo Malik porezni prijannik. Njegov odazak žale ne samo Imoćani već svi Krajišnici radi ljubeznog ponašanja s Krajišnicim u uredu izžvan, i čeličnog značaja i rodoljublja.

"Silom okolnosti." U minulom zasjedanju u Zadru č. zastupnik A. Radić upitao vladu, zašto su od parobodarskih društava osim "Ungaro-Croate" oduzete polakšice pokrajinskim obćinskim činovnicima i učiteljima. Vrlo povalno. Ali u istom kazao je posljednji — silom okolnosti — najslabije plaćeni. Dakako, kad se radi o učiteljskim plaćam, onda su okolnosti po sriedi, ali za stranca Žisku ne ima te okolnosti, kad mu se za samu stanarinu daje ništa manje nego 1600 H. Malenost. Eh, kad bi nam znao kazati isti gosp. zastupnik kao član zemaljskog odbora, kad će te blažene "okolnosti" prestati, e da jednom odlane i biednom učitelju.

Ljetina. Ljetina je ove godine prilična. Malo bolja od lanjske. Biela žitija slabije nego kukuruzi. Ciena je pšenici 100 kg. 30—32 K, ječam 16—17, kukuruzu 18—20 K. Krumpir i kupus rodili su obilatje. Krumpiru 4 K, a kupusu 4 K. Sienu 8 K. Novom je vinu ciena po stolitru 20 K, a žutom 24 K. Meso je skupo. Brevetina kg 1—120 K, govedina K 1-20. Krmetina je najskuplja. U obće sve je skupo osim kupusa i krumpira. Duhan ide na vagu, plaća se uz obćine ciena, a rodio je prilično.

Snieg. Ove godine uranio nam je naš obćini gost. Na 6. o. mj. pokrio nam je polja i livade, a tako i na 12. o. mj.

Pokrajinske vesti.

Dobro li su informirani! Poznat je nedavni žalostni slučaj u Zadru. Petorica ljudi u jednoj krčmi, pri vinu, napadoše na jednoga vojnika, nekog Baranovića iz Šibenika. Petorica na jednoga i da ga utuku! Ovaj se branio kako je mogao. Kad se vidio u pogibelji života, izvadio je bajonetu i počeo udarati. Jednoga je udario smrtno. Odmah je pao i sutradan umro. Dotični je bio mesarski potkač, neki Rikardo Zanella, poznat u Zadru kao razbijak, zašto je i više puta bio kažnjen. Dakle jedan slučaj proste krčmarske tučnjave, žalostan, ali na žalost ne riedki slučaj, kakav se može dogoditi u Milanu, Rimu, Trstu, Firenci i onako isto kao što se je dogodilo u Zadru. Jest, ali onaj vojnik Baranović je Hrvat, a onaj Zanella bio je Talijan. Nije dakle vojnik u krčmarskoj tučnjavi ubio mesarskog potkača, nije čovjek, napadnut od petorice u obrani života ubio čovjeka. Nego je Hrvat ubio Talijana! To treba naglasiti, osobito naglasiti. I naglasio se! Od "jedne" krčmarske tučnjave napravljena je politička afera, od jednog napadača, koji sa četvoricom navuljuje na jednoga i pri tom plati životom, napravljena je politički mučenik. Neka se sakrije Maronelli, Settembrini, mučenici od Belfiore. Zadar ima svoga mučenika, kome je onomadne napravio sprovod kakvoga dosle ne vidje. Taj sprovod, uz gornje precedente, bio je jedna blasfemija brama mučenici svih naroda, a da škandal bude već saučestvovalo mu je čitavo obćinsko upraviteljstvo korporativno sa načelnikom na čelu. Nadpis na grobu zabranila je oblast, jer je sadržao više laži i infamija nego slova. Ali tim nije još svršilo. Zadjni broj najuglednijeg ilustriranog talijanskog lista "L'illustrazione italiana" donosi u rubrici "Ljudi na dnevnom redu" sliku talijanskog mučenika R. Zanelle, koji je od mesarskog potkača posmrtno avancirao na studenta, te ga predstavlja kao žrtvu hrvatskog fanatizma! Oni u Milanu, naravno, nisu odgovorni za ovu prdačinu, što su iz sebe napravili, jer je poznato njihovo nepoznavanje naših prilika. Za nju su odgovorni oniđeni čuveni "zaratini di Zara", koji su sliku poslali i njome takove lažne informacije zajedno sa zaplijenjenim nadgrobnim nadpisom, koji je tako bombastičan, da su u Trevesovoj redakciji u Milanu absolutno morali biti uvjereni, e se tu radi o mučeniku talijanske narodne stvari u Dalciji. Nema sumnje, da će ova ilustracija pobuditi smieh po svoj Dalmaciji. Zaisto žalostno stoji ta talijanska narodna stvar, koja se ovakim sredstvima mora da služi i da bručji ugled najprvog talijanskog ilustriranog lista!

Preminuo je u Splitu vriedan mladić Frano Hatze, brat našeg poznatog glazbenika Josipa Hatzea, učitelja "Zvonimira". Laka mu zemlja, a rodbini saučeeće!

Novo parobrodarsko Društvo — imenom "Boka" osnovalo se je u Kotoru, i odmah je osigurana glavnicom od 75.000 kruna.

Nove koncesije na Gubavici. Na 13. o. mj. bila je u Omišu konfidencijalna sjednica obćinskih vijećnika, te se je razpravljalo o zahtjevima nove obćine prigodom nove koncesije od 75.000 konjskih sila na padu Gubavice, zapitane od društva "Sufid". Primaljeni su jednoglasni zaključci. Od više dana traju razpravljanja vrhu iste stvari kod poglavarstva. Nadati se je da će društvo i u svomu interesu doći u susret pravdnim željama obćine.

Luka Spljetska bit će proširena; kroz tri naime godine ima se sagraditi obala sa strane Sustjepana i na obali dva pristaništa. Isto tako počet će se i sa strane Poljuda uređivati luka i graditi dugi most.

Iz grada i okolice.

Lične vesti. Jučer je boravio u našem gradu dvorski savjetnik, podpredsjednik pomorske vlade g. grof Atems. On je veoma marljivo pregledao sve do sada izvedene lučke radnje, kao što i osobitim zanimanjem pratio je razlaganje o položajima, na kojima se ima graditi nova obala i ostalo. Jutros u 6 i pol sati krenuće "Pelagoz" u Vergadu i dalje prema sjeveru, da pregleda i osvjedoči se o stanju lučkih radja i potreba.

Ribarski nadzornik. Jučer je stigao u našu luku "Pelogora". Na brodu je bio gosp. ribarski nadzornik Lorin. Na lučkom uredu bila je sjednica ribara, na kojoj je ribarima po nalogu ministarstva, a usljed interpelacije naših zastupnika, bila saobćena na debelo osnova, koju vlada misli podastrijeti parlamentu o osjegovanju ribara u novoći i starosti. Kažu nam, da je ribare osnova iznenadila i da su je oni s veseljem pozdravili. Bože dad, da liepe naše širokosijskih i od sada zapuštenih ribara budu što prije postale realne.

Pozor! Pozivljem svu braću izvršujuće članove "Hrv. Sokola" na bratski dogovor, i to u ponedjeljak na 22. t. mj. u 7 sati na večer u društvene prostorije. Preporučam svima

začuden i kazujući to svojoj pratnji reče: U istinu nikad nisam čuo, ono, što su o ovomu mužu vidjele danas moje oči.

Hrvatski pjesnik Kanavelić izpjeva nam to čudo ovako:

Kad Koloman kralj uljeze
Svetu u Crkvu, tu najbrže,
Na sag, zlatu ki navese,
Pomižen se kletnut vrag:
I tu se počeo Ivan Sveti
Misu pivat primoguću,
Prid kom biže duci kletu
U propasnu, peć goruću.
I kad pisan začu svetu
Na visini glavu slava,
A mir, ljudem na svem svietu
Dobrovoljna srca i pravu:

Bilja neg ljer i ružica
Paće od smiga bilja vete,
Doleti mu golubica
Na vrh glave side i biele,
I tu se je uzdržala
Dok otajstvo nezrečeno
Od nesvršenih božih hvata
Bi od njega dovršeno.
Za tim prosti jerve bilo
I uzeti na visoko,
Ođje je vake ni vidilo
Ni nazrilo nije oko.

O tomu događaju ostade predaja u narodu, a Šibenska crkva uvrsti ga u svom obredu, faktično pak dao bi se izvesti na to: Da je Ivan biskup trogorsko-šibenski bio privrženik ugarske stranke u Hrvatskoj, da kao tuđinac i Rimljanin sledio je naputke tadašnjega pape Paskala II., koji je, odobravao Kolomanovu politiku i preporučivao dalmatinskim biskupima, da mu budu pri ruci u izvedenju iste.

Uz to bijaše Ivan pokorničkog življenja, uzornog ponašanja, pun kripitosti i nadaren riedkom rječitošću, te je zato na glasu bio kod svojih suvremenika, osobito kod latinskoga sveštenstva i kod prostog hrvatskog puka kao vanredni pojav, kao čovjek svet i pun božjega duha.

Pod dojmom tih uslika, a u uzrozne prilike domaće nesloge, osobitih zadjevica i faktučne anarhije, šibenski Hrvati morali su smatrati biskupa Ivana kao božjeg reditelja, te mu se u svemu pokorili i pristali uzati, dosljedno uz Kolomanu, koga je on pratio i preporučivao.

Je li Koloman prigodom svog prvog dolaska u Šibenik udielio osobite povlastice i kraljske milosti njegovim stanovnicima, od toga nemamo tudobnih pisanih dokaza, ali nije preuzetno nagadati, da je potvrdio njihove povlastice i stare pravice, te da im udio, obćeaćo barem nešto od onoga, što je u toj prigodi bio obćeaćo latinskim gradovima u Dalmaciji.

(Nastavić se.)

da ne željno pristupe. — Za prednjački zbor V. Kulić vodja

Bezamatni zajam za obnovu vinograda u iznosu od 70.000 K odobren je od strane šibenskoj općini ministarstva poljodjelstva od 10. o. m. br. 28327/970. Zajam će biti definitivno udieljen netom obć. vijeće šibensko odobri odnosni zadužnicu.

Obćinsko vijeće šibensko sazvano je za drugu nedjelju t. j. za dan 28. t. m.

Škola usavršavanja za šegre. Ministarstvo za javne radnje obnašlo je usljed predloga posebnog odbora, koji je u svoje vrijeme na našoj obćini viećao i podastro nužne izprave, da odobri zavedenje škole usavršavanja za šegre u Šibeniku. Ova škola bit će sastavljena od pripravnog tečaja i dva razreda, a uzdržavana stalnim subvencijama spomenutog ministarstva i zanimanih faktora t. j. od pokrajine, obćine, i trgovačko-obrtničke komore. Obćini pripada pravo da imenuje svog zastupnika u odbor za ovakovu vrst škole.

Trgovački večernji tečajevi. Pokrajinsko školsko vijeće u Zadru dozvolilo je uporabu pomješća realke u Šibeniku za trgovačke večernje tečajevе, koji će odpočetki, mislimo, početkom nove godine.

Za umobolne. Često se događa da iz drugih obćina bude doveden koji umobolnik u Šibenik, da bude zaklonjen u ovu pokr. ludnicu, a oni koji vode nisu unaprijed izhodili za to dozvolu od zemaljskog odbora preko dotične obćine. Naravska stvar, pošto bez privole zem. odbora umobolnih ne može bit primljen u ludnicu, događa se, da ovaj mora čekati dok t. privola stigne na veliku zavet i odgovornost praćica. Nužno je zato, da sve obćine o tom obćanane svoje obćinare, kao što i o tome, da ne samo u ovu ludnicu, ali ni u onu gradjansku u Trstu ne će bit primljen odsada nijedan umobolnik iz Dalmacije bez predćene dozvole zemaljskog odbora i pristajanja ludničke uprave.

Nove banke po deset kruna i srebrni jedno- i dvokrunaši. Carevinskom vieću podnešena je zakonska osnova, po kojoj se ima skovati 50 milijuna kruna u dvokrunašima, a 100 milijuna kruna po jednu krunu. Nadajete se tom osnovom dozvoljava austro-ugarskoj banci, da može izdati banknote od deset kruna i preko sadašnjega kontingenta od 160 milijuna kruna.

Dostojan drug. Antonije se veselji, da će njegovi u Šibeniku otvoriti vlastitu tiskaru i opet pokrenuti „Kremenjak“, koji je Šibeniku potrebit. Nama je milo, da će opet osvanuti dostojan drug „Našeg Jedinstva“ i bratac „Glas maloga puka“. Živio triumvirat!

Dovoz ugljena. Jučer je doplovio u našu luku parobrod „Sad“ iz Englezke kratog ugljena (5000 tona) za društvo „Sufid“.

O utopljenim vojnicima kolaju o nalazku njihovih lišćina razne vijesti, koje su skoro izklevetane. U stanju smo javiti, da do sada nema im traga, niti je lišćina nađena.

Sv. Cecilija. U ponedjeljak „Šibenska Glazba“ slavila obćajnim načinom svoju pokroviteljicu. Iz jutra će glazbari bit prisutni sv. misi, na koju će pristupiti uz ularanje veselih koraćnica gradom. Na večer zajednička večera.

Učiteljski Glas. Izšli su brojevi 6. 7. i 8. ovog glasila saveza dalim. učitelja s ovim zadnjajem; Učiteljsko pred saborom. — Naše pitanje u saboru. — Slobodna škola i ministarstvo nastave. — Žalostni pojavi. — Nad strancarstvo, a za stališ. — Naše mnjenje. — Izvještaj i nekoje refleksije o uzničkoj školi u Šibeniku. — Poznajmo svoje vaspitanike. — Naše učiteljsko i zadrugarstvo. — Dr. Ljudevit Gaj i naše narodno uzgajanje. — Vjestnik. — Književne vijesti.

„Šibenska Glazba“ svirati će sutra u nedjelju na 11^{1/2} iz jutra na mjestu, koje će se spram vremena odrediti, sljedeći program: 1. Jubilarna koraćnica, Adolf Hübel; 2. Ouverturna „Jubel“, K. M. v. Weber; 3. Valček „Biele ruže“, Vrovski; 4. Velika smjesa „Mikado“, A. Sullivan; 5. Mazurka „Ljubice“, Maltese; 6. Istoćnjački trbušni ples, Vollstedt.

Telefon. Ovih dana pripojene su mjestnoj državnoj telefonskoj mreži neke stanice, tako da ih je sad ukupno 61.

Kradja. U prošli četvrtak u noći zatekao je odvješnji redar Ivan Čaleta Josu Clumeru, koji je te večeri stigao iz Zadra, u noćno zabavište sa jednim sumljivim teretom, i pošto se je redaru pričinio sumljivim, otvorio ga je, pak je našao 16 paketa cipelnog laštika. Zato je Clumeru roba bila uzapćena, on je bio pridržan u zatvoru, dok je stigao od Zadarskog redarstva brzojav, koji je glasio: „Molimo zadržati robu i fakturu, Josu Clumeru pustite na slobodu“. — Čujemo da se je putem ovog nabijanja kasnije otkrila u Zadru velika krađa na štetu stranih trgovaca, kod kojih je roba bila narućena. Ovom prigodom pohvalit nam bila narućena. Ovom prigodom pohvalit nam bila narućena. Ovom prigodom pohvalit nam bila narućena.

da ne željno pristupe. — Za prednjački zbor V. Kulić vodja

Iz hrvatskih zemalja.

Predavanje o pripadnosti Bosne i Hercegovine u Beću. Dne 19. prosinca o. g. održavate će se u prostorijama „Leonova društva“ u Beću osobito interesantna predavanja. — Opat Komlossy predavati će o pripadnosti Bosne i Hercegovine — Ugarskoj, a iza njega osvrnuti će se na njegove izvode profesor zagrebačkog sveučilišta i narodni zastupnik Dr. Ferdo Šišić, te zastupati postulate hrvatskog državnog prava na spomenute zemlje. Za ovo se predavanje opaža — kako iz Beća javljaju — već za sada veliki interes.

1000. Ovih dana razaslalo je ravnateljstvo družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru na pojedine rodoljube pismo sljedećeg sadržaja: „Naši narodni uspjesi u Istri pokazuju, da je strokturom blagoslovljen svaki novčić, što su ga Hrvati širom domovine pružili u pomoć svojoj ugroženoj braći. Ali protivnici našega naroda i jezika još su toliko jaki, da mogu spriječavati nas u daljnjem našem razvitku. Uz to su oni pedesetorostručili svoje sile, da uguše narodnu svijest barem u onim krajevima, u kojima naša družba s pomanjkanja sredstava nije mogla da razvije svoje djelovanje. Skrajnje je vrijeme da lonome narodu, kojega je svijest u opasnosti da za najveće ugasne, pruži naša družba sv. Ćirila i Metoda za Istru što prije svoju pomoćnu ruku. Ali i družba treba pomoći, stalne redovite, godišnje pomoći. Tu stalnu redovitu pomoć imala bi joj od godine do godine pružiti njezina poživovna četa od 1000 povjerenika, koji se obvezuju, da će svake godine do narednog blagdana (5. srpnja) uručiti družbi najmanje 100 K, što su ih bili sabrali tekom godine ili pak sami darovali. Poznavajući Vaše rodoljublje podpisano se ravnateljstvo obraća i na Vas, blagorodni gospodine, s molbom, da biste i Vi blagovoljeli pristupiti našoj družbi kao član njezine čete. Čim primimo od Vas obavijest, da ste se odzvali ovoj našoj molbi, poslat ćemo Vam izkaznicu i netom bude dogotovljen također i odnosni znak.“ Nadalje su pristupili k družbenoj četi sljedeća gg.: 78. Niko Turato, kanonik Cres; 79. Ante Bacić, Sušak; 80. Ferijalni Klub živ. akademikara u Karlovcu; 81. Hrvatska čitaonica u Cresu; 82. Konsumno društvo u Cresu; 83. Anto. Andrijić, Perac; 84. Dr. Karlo Vipanc, Zadar; 85. Mate I. Knež, Dubrovnik; 86. Karlo Perčić, Lovran. Družbeno ravnateljstvo moli svu gospodu na koju se je pismeno obratilo kao i ostale rodoljube, da pristupe što prije u napomenutu četu e da nam družba uzgome početkom naredne godine jaća i snažnija u boj za narodnu prosvjetu u Istri.

Napried za družbu!

Zagrebački nadbiskup — kardinal. Iz Beća javljaju, da se vode pregovori između papinske nuncijature u Beću i Rimu, da jedan austro-ugarski nadbiskup bude imenovan kardinalom. U tamošnjim se krugovima govori, da bi taj nadbiskup imao biti dr. Juraj Posilović.

Sponemice družta kapetana trgovačke mornarice. Društvo kapetana i častnika naše trgovačke mornarice prikazalo je pomorskoj vladi dvie važne sponemice. Prvom pitaju organizirani kapetani, da vlada zakonom zabrani brodolavnicima, da ne tovarе svojih brodova preko dozvoljene mjere. Brodolavstnici su do sada, radi dobitka u tom pogledu previse abuzirali, a odgovornost su morali da nose kapetani, da se ljudskije uređeni njihova služba za dutovanja. Do sada su se naime kapetan i prvi častnik morali izmjenjivati na službi svaka 4 sata, tako da im i za najtežih putovanja nije moguće, da bi počivali od jednog dulje od tri sata. Kapetani traže, da se odredi mjesto trećeg častnika, pa da svaki zastopce stoji u službi 4 sata, a 8 da počiva.

Književnost i umjetnost.

„Matica Hrvatska“ hrvatskom narodu. Za koji dan početi će „M. H.“ razaslijeti svoje knjige za g. 1909. Osim poučnih djela, kao: „Povjest filozofije“, „Povjest talijanske književnosti“, „Preporodne Studije“, „Stanko Vraz“, dobivaju članovi i birano zabavno štivo: „Iz staroga vilajeta“, „Danteova čel. komedij (pakao)“, „Kolo“ knjiga 5. i u njem balade i romances. Kad „M. H.“ nebi drugo dala svojim članovima, nego samo ove pjesme, morao bi se dar nazvati sjajnim, tko umije cijeniti narodno blago, nazvati sjajnim, tko umije cijeniti narodno blago, a što će se reći, kad ona osim toga daje još i druga vrijedna djela? Može li se onda držati neopravdanim, ako bi se M. H. nadala, da ne će biti inteligentna Hrvata. koji nebi bio nezanimljiv? 7 knjiga stoji 6 kruna. „M. H.“ može svoju zadaću u hrvatskom narodu izvršiti samo uz živu podporu obćinstva, no od nekoliko godina u pojedinim gradovima sa sve većim brojem stanovnika, broj „Matićinih“ članova biva sve manji. U stranom kulturnom svijetu, na kojeg se rado pozivamo, ali ga riedko na

slidujemo, gdje je prosvjeta daleko veća, uvijek se živo radi na tom, da se narod što više obrazuje, da zavoli knjigu i nauku, jer se drži, da je prosvjeta, obrazovanost najpotrebitije oružje u borbi naroda za obstanak. Poljaci, Česi spremaju u kulturne svrhe dat od milijun kruna. Ovogodišnji je dar „M. H.“ liep, do odziva članova stoji, da bude sve ljepši. Upozoruje se slavno obćinstvo, budući da je ove godine doštampan samo najnužniji broj izisaka, da bi se lahko dogodilo, te bi tko ostao bez knjiga, ako se kasno prijavi. Osim redovnih izdanja je „M. H.“ u izvanrednim izdanjima izdala: Ogrizović, „Hasanaginica“, Tresić-Pavičić: „Ciceronovo progovstvo“, „Kolo“ hrv. umjetnika 4, „Glas M. H.“ Na zalihima još i „Mala knjižica“, Šišić: „Hrv. povjest I. i II.“, Andrić: „Pod absolutizmom“, Schreiner-Kučera: „Naše nebo“, Brdovački: „Prometna politika“, Kućak: „Uljudba prastarog vieka“. Sve ove knjige mogu se naručiti preko povjerenika ili izravno kod uprave „M. H.“

Društvo sv. Jeronima. Cienjena gg. povjerenici i članovi, neka se časak strpe glede ovogodišnjih knjiga. Knjige su dakako sve štampane, ali kako je poznato, baš sada je u svim zagrebačkim književnicama nastupio štrajk, pa je nastao zastoj u vezanju knjiga. Čim štrajk mine, knjige će se odmah slati.

Još o c. k. poljodjeljskoj učionici u pukašonici u Splitu.

Na naš članak, koji smo donieli u broju 390 od prošle subote, pod gornjim naslovom, odgovorio je „Naše Jedinstvo“ u prošlom broju. Mi smo se nadali, da će „Naše Jedinstvo“ jedinom kod odgovora i uzimlje u obranu nekoga ili nešto, izneti gole činjenice kojima će dokazati neumjestnost pisanja protivnika. S ovog izlog razloga mi smo se nadali, da će „N. J.“ nama dokazati, da je laž ili da neodgovara istini sve ono, što smo mi o tome zavodu u članku rekli, a nada sve pobiti ono, što smo utvrdili o upravi zavoda i o smjeru, kojim uprava zavod vodi. Od svega ovoga „N. J.“ nema ni redka, a da tobože nešto odgovori, veli da smo mi u Šibeniku protiv zavoda za to, jer da je ga želili prenieti u Šibenik i oleti ga Splitu.

Da je ova tvrdnja djetinjasta o tome nema ni govora. Svakako jedno je značajno. Do jučer „N. J.“, kad bi što u našem listu izišlo o ovom zavodu, uvijek je pisalo da to piše „osoba iz lične osvete“. Koj je to osoba bila u glavi Antonija i stanovite klike, posve je lako shvatiti. Ova osoba kriva je bila Antoniju i njegovim priprepan samo zato, jer je neokaljana značajna, čestita rodoljublja i plemenitih osjećaja, a to su vrline, koje jako bodu u oči Antonija i onu kliku, koju on uzimlje u obranu.

Ovo smo mimogred napomenuli, a nismo mogli učiniti s manje, pošto ovim odskače veoma liepo dosljednost „N. J.“ kako u ovom, tako i u svim drugim pitanjima.

Kad bi mi u Šibeniku imali toliko upliva, pak, kad bi Šibenik imao sve one uslove, koje ima Split za ovu školu, neka „N. J.“ bude uvjeren da bi mu na njojzi alalili, kad bi bila uređena i snabdjevana onim osobljem, koje u njoj danas vodi glavnu rječ. Zašto, to smo naglasili u prošlom članku, a rekli smo i otvoreno, da to pišemo za to, jer hoćemo, jer želimo, da se taj zavod podigne na dostojnu visinu, a da bude mogao stati uz bok drugim sličnim zavodima, da nam odgaja valjane i vrijedne gospodare, a ne pisarčiče i proste radnike, koji će se tućati po stubama zavoda za 1 K na dan kao prosti metlari sve do svoje smrti.

Rekli smo, a danas ponavljamo, da Splitški zavod nije tu za sami Split, već je za cijelu pokrajinu, jer cijela pokrajina, a ne samo Split ima pravo na njega, a ima pravo i zato, jer on zapada pokrajini ništa manje nego 100.000 K na godinu. Mi mislimo, da kad pokrajina troši 100.000 K godišnjim, izim stipendija i ostalo za jedan zavod, da ima pravo i tražiti, da od toga zavoda bude i uspjeha. Ta ovoliko nas nezapadaju ni dva učiteljska sa svim drugim stručnim školama u zemlji.

Kad bi smo mi bili proti Splitu, mi bi tražili da se ovaj zavod zatvori i da se ono 100.000 K uloži u druge svrhe, a navlastito da se podade 5 škola po zagorskim predjelima pokrajine, a to stručno-gospodarskih škola, sa osobljem za to dozrela, a da se ovaj mostur zavod. Mi toga nećinimo, a niti možemo, jer bi to bila šteta. No ako potraje ovako još koju godinu, neka „N. J.“ bude uvjeren, da će to samo od sebe doći, budući jabuka, koju crv u srcu toči, ili prije ili poslie će odpasti, a ako ju se želi silmicu na stablu podržati, ona će sagnjiti i iztruliti.

Da su gospojari nadahnitelji „N. J.“ pravni i nesebični prijatelji zavoda, pokrajine i Splita,

oni bi bili podupri naše navode i energično tražili, da se taj zavod preuredi i snabdije osobljem, koje će odgovarati svojim stručnim znanjem i koje će znati rukovoditi mladež, onako kako duh vremena zahtjeva i potrobe pokrajine iziskuju. Da ne prenašamo petanke sve, upozorujemo „N. J.“ i njegove nadahnitelje, neka uzmu u ruke narotnu osnovu nad. Zotti-a i neka pročitaju pomljivo poglavlje koje poćimlje na strani 15 pod naslovom „Poljodjeljski Zavod i kemićne postaje“, pak nek se ustave malo na strani 25 kod ove tačke:

„Koncem svake školske godine morali bi se (pitomci) podvrći izpitu promaknuća i odputa izpred jednog odsanika c. k. namjestništva dalmatinskoga.“

„Djaci prvog razreda primili bi svjedočbu u kojoj bi bili naznaćeni pojedini predmeti i napredak u nauci.“

„Djaci drugog razreda primili bi odputnu svjedočbu sa ocjenama u svim predmetima, te u marljivosti i ponašanju.“

„Pitomcima, koji bi bili polazili zavod treću godinu da se bolje uvježbaju u praktičnim radnjama, izdala bi se svjedočba usavršenja“. Za ovim, neka se ustave kod toćaka od a. do m. na strani 26 i 27, te nek nam kažu, jeli poljodjeljski zavod u Splitu ovako uređen? Ako su iskreni i nevezani pa makar zlatnim lancem, morali će nam priznati, da nije. A kad nije, nije li svih nas dužnost, da ovaj zavod za koji mi trošimo 100.000 K na godinu, i to u ovako nevoljnim našim ekonomskim prilikama, uređimo na način, da bude odgovarao potrebama zemlje, a ne da u njemu držimo nekolicu nitkova, koji služe na propast zavoda, a ne na njegovo podignuće. Ta sam vlada čovjek g. Zotti javno je pred dvie godine uztrdila, da on sam nezna, što se u Splitskom zavodu radi. Pa molim vas, ako nema znati jedan c. k. pokrajinski poljodjeljski nadzornik, onda tko! Zar Antun Strazičić?

Ne ćemo mi zavod ča iz Splita, već hoćemo da se uređi, jer je zavod naš, kao Splitški, Kaštelanski i t. d. Ovo nek jednom za vada upamti „N. J.“ i njegovi nadahnitelji.

Antonije izvalio je još jednu, koju nemožemo mimoići. On naime sumnjiče nas, da bi hotjeli uzeti Splitu, ono što on ima. Da je Antonije manje skakao po brdinama u Sumadiji, a da je živio ko i mi u Dalmaciji, on bi znao da je stanica željeznička što je danas u Perkoviću imala biti u Crnici kod Šibenika, a da je željeznička pruga morala ići ravno s mora od Splita do Šibenika preko Kašćela i Trogira, a ne prolaziti pustom zagorom, kako danas prolazi. Kad je pok. Bojamonfi ra d i Splita želio da željeznica prolazi kud danas prolazi, Šibenik se nije protivio.

Svak se sjeća veoma dobro one goleme svadje medju sada pokojnima Bulatom i Šupukom, a svi znamo, da je nastala rad toga, što je pok. Bulat radio, da se Šibeniku neđa pokrajinska ludnica. Još su živi oni, koji nam mogu veoma dobro posvjedočiti, zašto je pok. Šupuk šćepao pok. Bulata u hodnicima parlamenta? Zato jer je pok. Bulat obletao oko pok. admirala Stereka i mi uređio plan, da se ratna školska ladja „Schwarzenberg“ prenese iz Mandaline u Pulj.

Još je svježa rana, koju su slabo operirali, prem u više navrata pokušali Splitški vavci sa tvrdkom Steinbeisa, a na štetu Šibenika.

Kome nije poznata protivnost splitskih pravaka i zadarskih talijana, da se Šibeniku dađe okružni sud.

Tko se ne sjeća one žrtve, koju je Šibenik podnio pri osnuću hrvatske gimnazije u Zadru? Da je pok. Klaić živ, on bi nam najbolje pričao, kako je ondašnji ministar nastave obletao oko pok. Šupuka, da bi tač osnuće gimnazije u Šibeniku. Nu Šupuk, a uz njega i Šibenik je znao, da je hrvatska gimnazija Zadru potrebita i da je to škola koja će postati kula nepredobiva, oko koje će popadati talijansko snoplje, te ili prije ili kasnije Zadru biti povraćen majci Hrvatskoj.

Da je „N. J.“ vrhu ovoga promisljalo ne bi bilo onako labavo nešto planulo, bez temelja. Neka Antonije zna, da Šibeniku nitko ništa nije dač, već sve što ima to mu je dato jer ga prili, jer Bog ovakovu prirodu oko njega stvorio, a ako mu je vlada dala i to što ja silu, ali uz teške žrtve obćine, ovo godam niže realke, to ne bi imalo biti žao gospodarima, koji se kriju iza Antonijeve perā. Ovo su dokazi, a neka nam Antonije ili njegovi gospari iznesu samo jedan dokaz o antagonizmu Šibenika naprama Splitu, ili kojem mu drugo drugom gradu u pokrajini. Dakle govornici, da Šibenik hoće da odnese nešto Splitu, to je isto ko reći, reci mi prije nego li rećem. Sad smo na čistu

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelji i dr.)
Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drežga

CM Družbe sv. Ćirila i Metoda
za Istru, izvršno sredstvo
protiv svakog
kašlja i katara

Prsni bonboni.
Omot po 20 filira. Dobiva se svugdje.
Glavno skladište: PAVAO BAAR, Varaždin.

STECKENPFERD --
od
lijiljanova mlička **SAPUN**

najblazi sapun za kožu
koja i proti sunčanim pjegama.

Dobiva se svugdje.

Šivači strojevi
Singer

„66“

kupu-ju se samo u našim skladištima, koja su označena uvijek sa ovim znakom.

Ne treba se dati zavesti kroz druge oglase, koji imaju tu svrhu, da uz ime SINGER razpačavaju voć upotrebljavane strojeve ili one kojeg drugog proizvoda, pošto mi ne prepuštamo naših šivaćih strojeva preprodavaocima, nego ih izravno sami obćinstvu razprodajemo.

Šibenik, glavna ulica. 2

Čudo industrije!

Samo 3 Kruna 40 para
nikel anker-remontoir ura sistem Roskopf sa zaklopcem, liepim lancem, sa čvrstim 36 sata idućim anker-strojem, sa liepim kazalom za sekunde stoji samo 3 K 40 p. 14-karatni zlatni prsten s pravim dijamantom samo 5 kruna.

Udova Marija Holczer
Krakov 63, St. Gertrudy 29.

Ilustrovani cjenik sa više nego 1000 slika zlatnih i srebrnih stvari, na zahtjev badava i franco.

Objava.

Cast mi je javiti p. n. obćinstvu, najskoli trgovcima i obrtnicima, da sam nauio doskora otvoriti ovdje prvu ovakove vrsti na našem jugu

Tvornica papirnatih vrećica
za trgovačku porabu.

Na to sam se odlučio i s razloga, što se je dosle iza ovakove stvari moralo naše obćinstvo obraćati van pokrajine i podupirati svojim novcem tuđa poduzeća.

Moja tvornica papirnatih vrećica biti će uređjena sasvim po zahtievima moderne tehnike i biti će snabđevana sa onim raznoilkim materijalom, što zasjeca u ovaj obrt.

Prama tomu očekujem, da ću u ovom podhvatu bit izdašno podpomozem t. j. počasćen cijenijem naručbama iz svih zemalja, gdje je našeg naroda.

Šibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić
trgovač i posljednik.

Hrvatska tiskara u Šibeniku

preporučuje svoje bogato obnovljeno skladište tiskanica za obćine i župne urede.

Naručbine se obavljaju brzo i tačno a cene su vrlo umjerene.

Najmodernije posjetnice i vjenčane karte uz vrlo umjerene cene izradjuje

Hrvatska tiskara u Šibeniku.

Hrvati i Hrvatice!

Pomozite Družbu
Sv. Ćirila i Metoda

Svoj k svome!

Svim našim trgovcima preporuča se najtoplije

„Gospodarska sveza“

centrala za ukupnu kupoprodaju u Ljubljani.

Registr. zadruga sa ograničenim jamstvom.
Zastupnik za Trst, Istru i Dalmaciju: Svetko Hanibal Škerl, Trst, Via Giorgio Galati, Telefon 2110 Internban. Prodaje na veliko: grah, kupus, krumpir, žito, brašno, petrolej, ulje, slamu i t. d.

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemičko čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA
Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obćina, uredna, za šetnju, kazalište i plesove. Osim toga zastore, prostirače, rukavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa strojem „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:
JULIO RAGANZINI
I. IX. Glavna ulica.

Veliko skladište gotovih odjela za gospodu

Saisona 1909-1910

*** Pio Terzanović * Šibenik ***

Javljam štovanomu gradjanstvu, da mi je ovih dana pripjela od jedne glasovite krojačnice velika kolikoća gotovih odjela i kaputa za gospodu. Ova se odjela osobito odlikuju radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti ciena, tako da sam u mogućnosti svakom zahtievu udovoljiti.

Preporučujuc se bilježim se veleštovanjem

18. IX. — 18. III.

Pio Terzanović.

Cene vrlo nizke!

I. hrv. tvornica voštanih svieća Vlad. Kulića u Šibeniku.

Hrvatska Vjeresijska Banka - Podružnica - Šibenik.

Bankovni odjel	Dionička glavnica	Mjenjačnica	Zalagaonica
prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.	K 1,000.000 Pričuvna zaklada i pritičici K 150.000.	kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.	daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.
Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.	CENTRALKA DUBROVNIK Podružnica u SPLITU i ZADRU.		